

Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarının Tespit ve Tescili Hakkında Yönetmelik

(Resmi Gazete Tarihi: 10.12.1987 Resmi Gazete Sayısı: 19660)

BİRİNCİ BÖLÜM

Genel Hükümler

Amaç ve kapsam

Madde 1- (Değişik: RG 19.8.1989-20257) Bu Yönetmelik 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun 3 üncü maddesinde tarif olunan ve 6 ncı maddesinde belirtilen korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının tespit ve tescili ile, bu Kanunu değiştiren 3386 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinde belirtilen araştırma, kazı ve sondaj yapılan alanların korunması ve değerlendirilmesi ile ilgili usulleri, esasları ve kıstasları kapsar.

Dayanak

Madde 2-(Değişik: RG 19.8.1989-20257) Bu yönetmelik 21/7/1983 tarih ve 2863 sayılı Kanunun 17/6/1987 tarih ve 3386 sayılı Kanunla değişik 7 ve 10 uncu maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Kısaltma ve tanımlar

Madde 3- Bu Yönetmelikte geçen kısaltma ve tanımlar şunlardır:

a) Kısaltmalar:

"Bakanlık" tabiri; Kültür ve Turizm Bakanlığı'nı,
"Koruma Yüksek Kurulu"; Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulunu,
"Koruma Kurulu"; Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunu, ifade eder.

b) Tanımlar:

"Taşınmaz kültür varlıkları": tarih öncesi ve tarihi devirlere ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili bulunan yer üstünde, yer altında veya su altındaki korunması gerekli taşınmaz varlıkları,

"Taşınmaz tabiat varlıkları": jeolojik devirlerle, tarih öncesi ve tarihi devirlere ait olup, ender bulunmaları veya özellikleri ve güzellikleri bakımından korunması gerekli yer üstünde, yer altında veya su altında bulunan taşınmazları,

"Kentsel sit": mimari, mahalli, tarihsel, estetik ve sanat özelliği bulunan ve birarada bulunmaları sebebiyle teker teker taşındıkları kıymetten daha fazla kıymeti olan, kültürel ve tabii çevre elemanlarının (yapılar, bahçeler, bitki örtüleri, yerleşim dokuları, duvarlar) birlikte buldukları alanları,

"Tarihi sit": önemli tarihi olayların cereyan ettiği ve bu sebeple korunması gerekli yerleri,

"Arkeolojik sit": antik bir yerleşmenin veya eski bir medeniyetin kalıntılarının bulunduğu yer veya su altında bilinen veya meydana çıkarılan korunması gerekli alanları,

"Tabii sit": ilginç özellik ve güzelliklere sahip olan ve ender bulunan korunması gerekli alanları ve taşınmaz tabiat varlıklarını,

"Tespit": 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun 3 üncü maddesinde tarif edilen ve 6 ncı maddesinde belirtilen korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının bu yönetmelikte belirtilen usuller, esaslar ve kıstaslar doğrultusunda teknik bir çalışma ile değerlendirilerek belgelendirilmesini,

"Tespit ekibi": tespit çalışmalarını yapmak üzere, yapılacak çalışmanın konusu, çalışmaya esas teşkil

eden varlıkların nitelikleri ve yerine göre Bakanlıkça ve gerektiğinde diğer ilgili kurum ve kuruluşların uzmanlarından veya Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün kendi uzmanlarından veya Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün kendi uzmanlarından 2 kişiden az olmamak üzere kurulacak ekibi,

"Tescil": taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarından korunması gerekli olanlarının koruma kurulu kararıyla belirlenmesini, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Esas Hükümler

Tespitlerde değerlendirme kriterleri

Madde 4- Taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarından korunması gereklilerinin tespitinde aşağıdaki hususlar gözönünde bulundurulur:

- a) Korunması gerekli tabiat varlıkları ile, 19 uncu yüzyıl sonuna kadar yapılmış taşınmazlardan olması,
- b) 19 uncu yüzyıl sonundan sonra yapılmış olmasına rağmen önem ve özellikleri bakımından korunmasına gerek görülmesi,
- c) Taşınmazların sit alanı içinde bulunması,
- d) Taşınmazın milli tarihimizdeki önemleri sebebiyle zaman unsuru ve tescil söz konusu olmaksızın Milli Mücadele ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunda büyük tarihi olaylara sahne olmuş binalar ve tespit edilecek alanlar ile Mustafa Kemal Atatürk tarafından kullanılmış evlerden olması,
- e) Taşınmaz tabiat varlıklarının ender bulunan değişik özelliklere sahip olması,
- f) **Tek yapılar için;** taşınmazın sanat değeri, mimari, tarihi, estetik, mahalli, arkeolojik değerler kapsamı içinde; strüktürel, dekoratif, yapısal durum, malzeme, yapım teknolojisi, şekil bakımından özellik arzemesi,
- g) **Kentsel sit'ler için;** korunması gerekli kültür varlığı özelliği gösteren tek yapıların yoğunluk, mimari, tarihi bütünlük göstermesi,
- h) **Arkeolojik sit'ler için;** yazılı bilgi, sathi kalıntılar, bilimsel araştırmalar, çevresel gözlemler, ekolojik gözlemler, bilimsel tahmin ve topografik yapı yönlerinden niteliklere sahip olması,
- i) **Tabii sit'ler için;** bilimsel araştırma, jeolojik yapı, çevresel gözlemler, ekolojik gözlemler ve topografik yapı hususlarında özellikleri bulunması,
- j) **Tarihi sit'ler için;** yazılı bilgi ve tarihi araştırmalar sonucunda önemli tarihi olayların cereyan ettiği hususunun sabit olması.

Tespit sonucu düzenlenecek belgeler

Madde 5- Yapılan tespitler sonucunda tescile esas olmak üzere aşağıdaki belgeler düzenlenir:

- 1- Taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının tescili için gerekli bilgileri havi Tespit Fişi,
- 2- Tanıtmaya yeterli fotoğraflar,

a) **Tek yapılar için;** Taşınmazı içten, dıştan ve çevresiyle birlikte gösteren tespit fişi üzerinde yer alan fotoğraflar,

b) Arkeolojik, kentsel ve doğal sit alanları için; Alanı bütünüyle algılamayı sağlamak amacıyla panoramik olarak çekilmiş fotoğraflar ve alan üzerindeki taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile küçük buluntuların detaylı çekilmiş, tasdikli, çekim tarihleri belirtilmiş albüm haline getirilmiş fotoğraflar.

3- İmkanlar ölçüsünde yapılan çalışma için hazırlanmış diapositifler.

4- Taşınmazın yerini ve sınırlarını gösterir çizim (harita veya plan Ek I, Ek II ve Ek III'teki tabloya uyularak hazırlanır ve yapılarla verilen sıra numaraları haritaya da işlenir).

5- Taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarını tarif eden tespit ekibinin görüşünü havi Rapor (Ek IV'teki şemaya göre hazırlanır) ve ekinde korunması önerilen taşınmaz kültür varlıklarının listesi (Ek V - VI'daki tabloya uyularak hazırlanır).

6- Tespit ekibince gerekli görülen diğer belgeler.

Tescil kararı

Madde 6 - Taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarından Bakanlıkça tespiti yapılanlar, koruma kurullarınca değerlendirilerek tescil olunur.

Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün idaresinde veya denetiminde bulunan mazbut ve mülhak vakıflara ait taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları, gerçek ve tüzel kişilerin mülkiyetinde bulunan cami, türbe, kervansaray, medrese, han, hamam, mescit, zaviye, sebil, mevlevihane, çeşme ve benzeri korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının tesbiti, envanterlenmesi, Vakıflar Genel Müdürlüğü'nce yapılır.

Vakıflar Genel Müdürlüğü'nce tespiti yapılan taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları koruma kurullarınca değerlendirilerek tescil olunur.

Vakıflar Genel Müdürlüğü'nce tespiti yapıp, koruma kurullarınca değerlendirilerek tescil olunan taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının korunması ve değerlendirilmesi Vakıflar Genel Müdürlüğü'nce yürütülür.

Araştırma, kazı ve sondaj yapılan alanların korunması ve değerlendirilmesi Bakanlığa ait olup, bu alanlardaki uygulamalar konusundaki kararlar Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nce alınır.

Tescil İşlemleri

Madde 7- Tescil kararının ilgili kuruluşlara dağıtım kararı alan koruma kurullarınca yapılır.

Tescil edilen korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlığı il merkez ilçesinde bulunuyorsa valilikçe, ilçe sınırları içinde kalıyorsa kaymakamlıkça, tescil kararının valiliğe veya kaymakamlığa tebliğ tarihinden itibaren en geç 3 gün içinde ilan tahtalarına asmak, belediye hoparlörüyle duyurmak ve köy muhtarlığına bildirmek suretiyle ilâna ait tutanak Bakanlığın o ildeki temsilcisine teslim edilir.

Bu işlemler tamamlandıktan sonra, korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlığı il merkez ilçesinde bulunuyorsa valinin, ilçe sınırları içinde kalıyorsa kaymakamın yazısı üzerine, tapu kütüğünün beyanlar hanesine, korunması gerekli taşınmaz kültür veya tabiat varlığı olduğuna dair kayıt konur.

Tescil kaydının kaldırılması

Madde 8- Bu Yönetmelik hükümlerine göre tescil edilmiş korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının tescil kayıtlarının kaldırılması yukardaki maddelere uygun olarak yürütülür.

Müktesep haklar

Madde 9- (Mülga: RG 19.8.1989-20257)

Kaldırılan hükümler

Madde 10- Bu Yönetmeliğin yürürlüğe girmesi ile 10 Ağustos 1984 gün ve 18485 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan "Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarının Tespit ve Tescili Hakkında Yönetmelik" yürürlükten kalkar.

(Ek: RG 19.8.1989-20257) Ek Madde 1- Yönetmelikte geçen "Kültür ve Turizm Bakanlığı" ifadesi "Kültür Bakanlığı", "Kültür ve Turizm Bakanı" ifadesi "Kültür Bakanı" ve "Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü" ifadesi "Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Başkanlığı" olarak değiştirilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Yürürlük ve Yürütme

Yürürlük

Madde 11- Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 12- Bu Yönetmeliği Kültür ve Turizm Bakanı yürütür.

EKI

İLK TESPİTİ YAPILAN SİT ALANLARI ÇALIŞMALARI İÇİN KULLANILACAK LEJAND I HARİTA

Tescile Önerilen Anıtsal yapılar - Koyu Yeşil

Tescile Önerilen Sivil Mimarlık Örnekleri - Kırmızı

Tescile Önerilen Resmî Yapılar - Kurşuni (Okul, hastane, posthane, hükümet konağı, banka, vb.)

Tescile Önerilen Sanayi Yapıları - Mor (Fabrika, imalathane, depo)

Eski Doku Özelliğinde Tescile Değer Görülmeyen Yapılar (Çevresi Siyah - İçi Boş)

Yeni Yapılar - Mavi

Korunacak Sokaklar

Kentsel Sit Alanı Sınırı - Kırmızı

Doğal Sit Alanı Sınırı - İçi Yeşil

I. Derece Arkeolojik Sit Alanı Sınırı - İçi siyah

II. Derece Arkeolojik Sit Alanı Sınırı - Çevresi Siyah - İçi Boş

III. Derece Arkeolojik Sit Alanı Sınırı - Mavi

EKII

II HARİTA

KAT DURUMLARI

Bu haritada tescil edilecek yapıların çevresi özelliklerine uygun olarak yukarıda belirtilen renklerle çizilecek, içleri kat durumlarına göre aşağıdaki renklerde boyanacaktır.

Anıtsal yapıların kat durumları gösterilmeyip, yeşil renge boyanacaktır.

1-2 Kat - Sarı

3-4 Kat - Turuncu

5 ve Yukarısı - Kahverengi

İRDELENEN SİT ALANLARI ÇALIŞMALARI İÇİN KULLANILACAK LEJAND

1. HARİTA

Tescilli Anıtsal Yapılar - Koyu Yeşil

Tescilli Önerilen Anıtsal Yapılar - Açık Yeşil

Tescilli Sivil Mimarlık Örnekleri - Kırmızı

Tescilli Önerilen Sivil Mimarlık Örnekleri - Pembe

Tescilden düşmesi Önerilen Sivil Mimarlık Örnekleri (Çevresi Kırmızı - İçi Kırmızı Çarpı)

Tescilli Resmî Yapılar - Kurşuni

Tescili Önerilen Resmi Yapılar - Gri
Tescilden Düşmesi Önerilen Resmi Yapılar (Çevresi Gri - İçi Gri Çarpı)
Tescilli Sanayi Yapıları, Mor Tescili Önerilen Yapılar - Eflatun
Tescilden Düşmesi Önerilen Sanayi Yapılar (Çevresi Mor - İçi Mor Çarpı)
Eski Doku Özelliğinde Tescile Değer Görülmeyen Yapılar (Çevresi Siyah - İçi Boş)
Yeni Yapılar - Mavi
Korunacak Sokaklar
Mevcut Kentsel Sit Alanı Sınırı - Kırmızı Öneri
Kentsel Sit Alanı Sınırı - Siyah
Mevcut Arkeolojik Sit Alanı Sınırı - İçi Siyah
Arkeolojik Sit Alanı Sınırı - İçi Kahverengi

II. HARİTA

KAT DURUMLARI

Bu haritada tescil edilecek yapıların çevresi özelliklerine uygun olarak yukarıda belirtilen renklerle çizilecek, içleri kat durumlarına göre aşağıdaki renklerle boyanacaktır.

Anıtsal yapıların kat durumları gösterilmeyip, yeşil renkle boyanacaktır.

1-2 Kat - Sarı

3-4 Kat - Turuncu

5 ve Yukarısı – Kahverengi

EK III

KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI KORUMA KURULU'NDA KARAR ALINDIKTAN SONRA DAĞITIM İÇİN HAZIRLANACAK ŞEFFAF PAFTALARIN İŞLENMESİNDE UYULACAK GÖSTERİM TABLOSU

1. Derece Arkeolojik Sit Alanı Sınırı

2. Derece Arkeolojik Sit Alanı Sınırı

3. Derece Arkeolojik Sit Alanı Sınırı

Kentsel Sit Alanı Sınırı

Doğal Sit Alanı Sınırı

Sivil Mimarlık Örneği

Anıtsal yapı

EK IV RAPOR HAZIRLAMA ŞEMASI

RAPOR

1. Adres (İl, İlçe, Mahalle, Cadde, Sokak, Kapı No, Kadastral Durumu),

2. İnceleme nedeninin belirtilmesi ve inceleme tarihi,

3. Taşınmazın yeri ve genel tanımı (Sit alanı içinde olup olmadığı, korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlığı olarak tescilli bulunup bulunmadığı, grup kararı bulunup bulunmadığı),

4. Taşınmaza ve yakın çevresine ilişkin kurul kararları,

5. Taşınmazın yakın çevresindeki yapıların günümüzdeki durumları (Kat sayısı, eski veya yeni doku olup olmadığının belirtilmesi),

6. Yapının tanımı (bugünkü durumu),

7. Görüşler ve görüşe esas gerekçeler,

8. Raporun hazırlanma tarihi.

EK V

SİT VE ÇEVRE ÖLÇEĞİNDE YAPILACAK İLK TESBİT ÇALIŞMALARI İÇİN KULLANILACAK TABLO

Sıra No	Yapının Adı veya Türü	Adresi	Pafta	Ada	Parsel

EK VI

TESCİLLİ KORUNMASI GEREKLİ TAŞINMAZ KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARININ İRDELENMESİ ÇALIŞMASI İÇİN KULLANILACAK TABLO

Eski Sıra No	Yeni Sıra No	Yapının Adı Veya Türü	Adresi	Pafta	Ada	Parsel